

13.3.2018

Marjukka Vallimies-Patomäki
*Neuvotteleva virkamies,
TtT, terveydenhuoltoneuvos*

HOITOTYÖN OSAAMINEN KÄYTTÖÖN UUDESSA SOTESSA

Lainsäädännöllä uudet puitteet

- Ehdotuksia osaamistarpeista ja osaamisen kehittamisestä osana uusia TKI-rakenteita
- Esimerkkejä hoitotyössä toimivien tehtävistä valinnanvapauden piiriin kuuluvissa palveluissa
- Ehdotukset rajatun lääkkeenmääräämisen laajentamiseksi

Järjestämislakiesityksen (HE 15/2017 vp) puitteet TKI-toiminnalle uusissa sote-rakenteissa

Valtakunnallinen kehittäminen:
STM:n ohjausyksikkö ja
sote-neuvottelukunta

THL: seuranta- ja
arviointitieto

Soininvaaran
ehdotus:

Viisi Masotea

- palvelujärjestelmän toiminnallisen tehokkuuden ja tuottavuuden parantamiseen tähtäävä tutkimus

Viisi yhteistyöaluetta:

Maakuntien yhteistyösopimus:

- Yhteistyö ja työnjako **koulutuksen, tutkimuksen ja kehittämisen** toteuttamisessa; hyödyntäminen koko alueella
- **Osaamistarpeiden ennakointi**
- **Yhteistyö korkeakoulujen kanssa**
- **Riittävät henkilöstövoimavarat ja osaaminen**

Sosiaalialan
osaamiskeskukset

Yliopistot,
korkeakoulut

Yliopisto-
sairaalat

Tutkimus-
laitokset

Osaamiskeskittymät

Yksityiset
toimijat

Duodecim,
Käypähoito

Hoitotyön
suositukset

Maakunta:

- Vastaa alueensa sote-kehittämisestä, alue- ja organisaatorajat ylittävästä kehittämis-yhteistyöstä sekä NP-käytäntöjen juurruttamisesta
- Koordinoi ja ohjaa tuottajatason integroitua kehittämistyötä
- Tukee kuntaa hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyössä
- Osallistuu kansalliseen sote-kehittämiseen
- Yhteistyöalueella yhteistyörakenteet:
 - **Menetelmien, tuotteiden ja palvelujen kehittäminen korkeakoulujen, järjestöjen ja elinkeinoelämän kanssa**
 - **Osaamis- ja koulutustarpeiden ennakointi, osaamisen kehittäminen ja henkilöstövoimavarojen hallinta korkeakoulujen kanssa**
- Henkilöstön osallistuminen täydennyskoulutukseen

MAAKUNTIEN JÄRJESTÄYTYMISMALLIT SOSIAALI- JA TERVEYSALAN TKI-TOIMINNAN NÄKÖKULMASTA

VN TEAS -hanke

- 4Front
- Lähtötilanneraportti 6/2018
 - Sote- ja maakuntaudistuksen lähtötilanteen kuvaaminen
- Toimintamallien analyysi 12/2018
 - Alueellisten ekosysteemien kuvaukset
 - Yhteistoiminnan ajurit, mahdolliset pullonkaulat, erityispiirteet ja muut huomioitavat asiat
- Toimintamallien kehittäminen 8/2019
 - Parhaiden käytäntöjen tunnistaminen ja niiden analysointi
 - Toimintamallien kehittämissuosituksset
- Policy Brief – kokoaa yhteen hankkeet tuotokset ja sanomat

OSAAMISELLA SOTEEN -HANKE

Esitys	Kohderyhmä	Koulutusmuoto
1. Sote-uudistuksen yleiset vaikutukset henkilöstön osaamiseen	Perustason sote-palveluissa ja asiakasrajapinnassa toimivat	<ul style="list-style-type: none">▪ Olemassa oleva koulutustarjonta▪ Tutkintokoulutukseen kehitettävät uudet osiot täydennyskoulutuksena, erityisesti digitaalisesti toteutettu skaalautuva koulutus▪ Työpaikoilla toteutettava koulutus ja kehittämiseen kytketty koulutus
2.1. Palveluohjaaja, case manager ja palvelujen integroinnin erikoisosaaja	Soveltuvan sosiaali- ja terveysalan AMK-tutkinnon suorittaneet	<ul style="list-style-type: none">▪ Korkeakoulujen erikoistumiskoulutukset
2.2. Laajennetut ja uudistetut tehtäväkuvat	Sairaanhoitajat, terveydenhoitajat, fysioterapeutit ja suuhygienistit avosairaanhoidon vastaanotoilla	<ul style="list-style-type: none">▪ Korkeakoulujen erikoistumiskoulutukset▪ Rajatun lääkkeenmääräämisen koulutus▪ Lyhytkestoisempi täydennyskoulutus
3.1. Maakunnan järjestämisoaaminen	Sote-palveluiden järjestämisestä ja ohjaamisesta vastaavat	<ul style="list-style-type: none">▪ Olemassa oleva koulutustarjonta▪ Muutosjohdon akatemia▪ Korkeakoulujen erikoistumiskoulutus
3.2. SOTE-tuotannon johtamisen ja kehittämisen koulutus	Palveluntuottajien keskijohto ja lähiesimiestaso	<ul style="list-style-type: none">▪ Johtamisen erikoisammattitutkinto ja lähiesimiestyön ammattitutkinto▪ MBA-koulutukset▪ Muu olemassa oleva koulutustarjonta▪ Digitaaliset koulutukset

EHDOTUS VIITEKEHYKSEKSI KLIINISEN HOITOTYÖN ERIKOISOSAAMISEN KEHITTÄMISESTÄ

Väestön terveys

Asiakaslähtöiset, integroidut sote-palvelut uusissa rakenteissa
Perusterveydenhuolto – Erikoissairaanhoido - Sosiaalihuolto

- Kliinisen hoitotyön laatu, turvallisuus ja kustannusvaikuttavuus
- Kliinisen hoitotyön uudet kompetenssit

Kliinisen hoitotyön erikoistumisalat

Geneeriset
orientaatiot

Terveystarpeiden edistäminen Kuntouttava työote Laatu ja potilasturvallisuus Näyttöön perustuva toiminta Moniammatillinen verkostotyö Digitaaliset palvelut Hoidon ohjaus

Terveys- ja hyvinvointiosaaminen

- 1) Kansansairauksien hoitotyö
- 2) Mielen terveys ja päihdetyö
- 3) Palveluohjaus

Pitkäaikaissairaana ja ikääntyneen terveystarpeet

- 4) Gerontologinen hoitotyö
- 5) Syöpään sairastuneen hoitotyö
- 6) Palliatiivinen hoitotyö ja kivunhoito

Akuutit terveystarpeet

- 7) Akuuttihoitotyö
- 8) Kirurginen hoitotyö
- 9) Anestesia- ja tehohoitotyö
- 10) Epidemioihin varautuminen ja infektioiden torjunta

Osaamisen kehittämisen kansallinen ja alueellinen koordinaatio

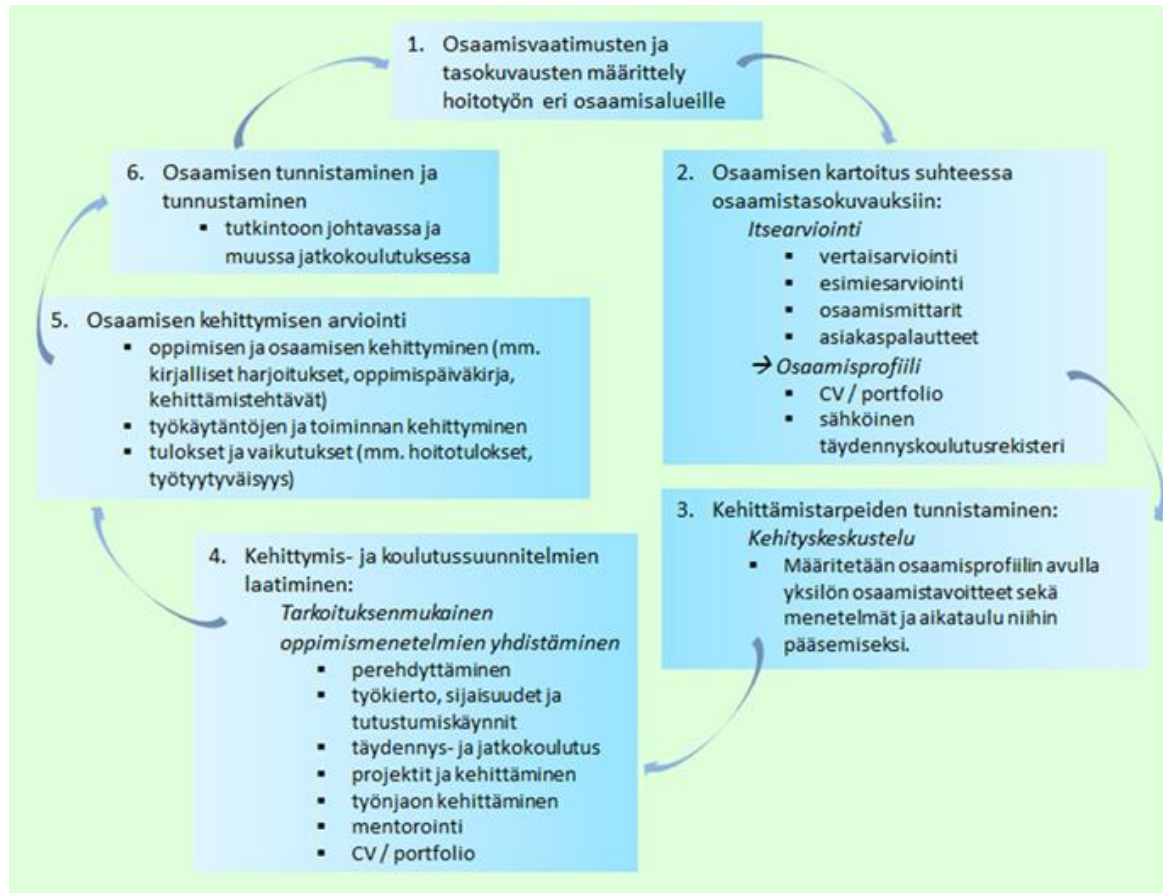
Osaamisen varmistaminen ja tunnistaminen

Osaamisen kehittäminen prosessina

Lähde: STM:n raportteja ja muistioita 2016:61.

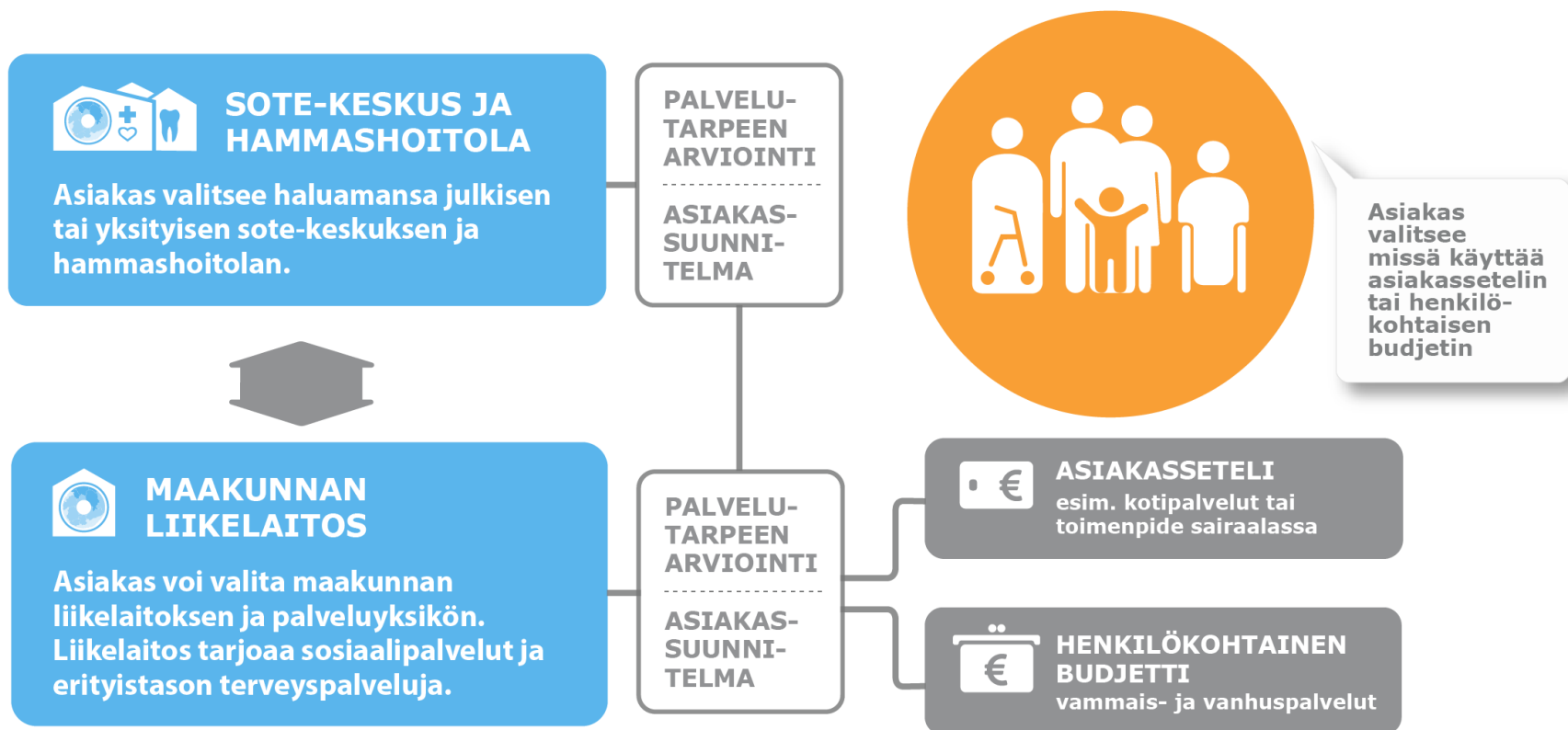
OSAAMISEN KEHITTÄMINEN JA VARMISTAMINEN SUUNNITELMALLISENA PROSESSINA

Kuvio. Ammatillisen osaamisen kehittämisen prosessi.

VALINNANVAPAUDEN KULMAKIVET

STM 24/10/2017

HALLITUKSEN ESITYS LAIKSI ASIAKKAAN VALINNANVAPAUDESTA SOSIAALI- JA TERVEYDENHUOLLOSSA

Suoran valinnan palvelut, 18 §:

- Maakunnan liikelaitos ja maakunnan hyväksymät yksityiset palveluntuottajat
- Yleislääketieteen alaan kuuluvia palvelut: **ehkäisevät palvelut, terveystarkastukset, hoidon tarpeen arviointi, tutkimukset, asiakassuunnitelma, hoito, lääkinnällinen kuntoutus, sekä palveluihin liittyvät ohjaus, neuvonta ja todistukset**
- Yleiset pitkäaikaissairaudet, mielenterveys- ja päihdeongelmat, äkilliset oireet ja vaivat, lievät vammat, tarttuvien tautien torjunta sekä jatkohoito sairaalahoidon jälkeen
- Ajanvaraus- ja kiirevastaanottokäynti, kotikäynti tai etäyhteyksien avulla
- Moniammatillinen tiimi: hoitava lääkäri ja **muut terveydenhuollon ammattihenkilöt**, kuten sairaanhoitajat, terveydenhoitajat ja fysioterapeutit
- Maakunnan päättämät erikoislääkäreiden ja **muiden terveydenhuollon ammattihenkilöiden konsultaatio- ja avovastaanottopalvelut** vähintään kahdelta lääketieteen erikoisalalta

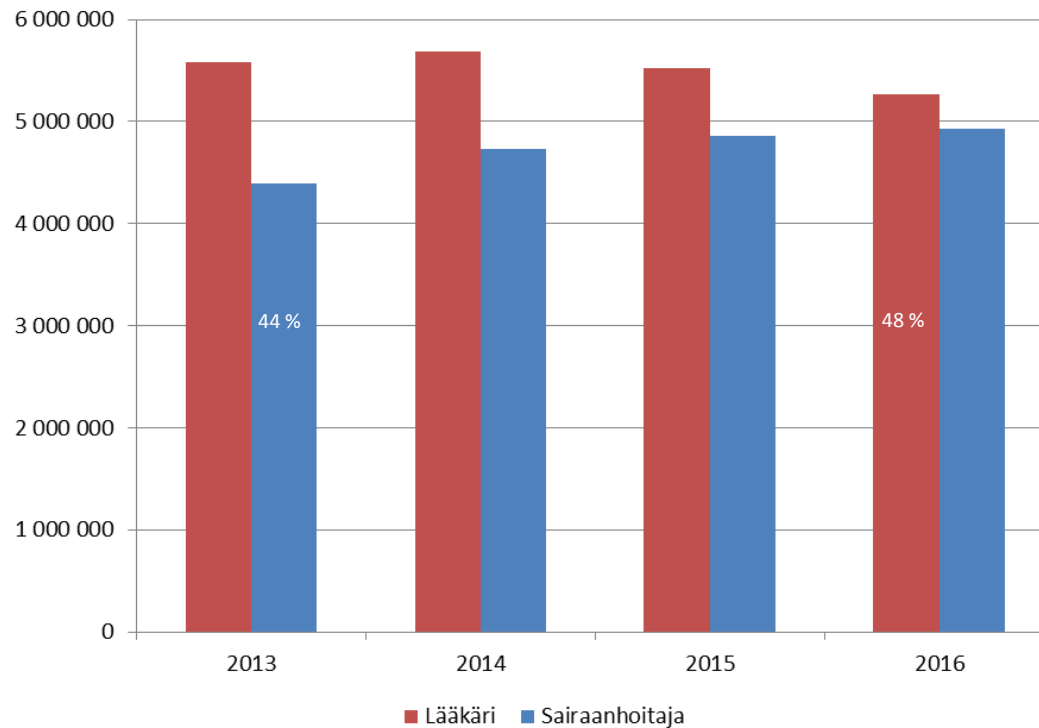
HALLITUKSEN ESITYS LAIKSI ASIAKKAAN VALINNANVAPAUDESTA SOSIAALI- JA TERVEYDENHUOLLOSSA

Asiakassetelipalvelut, 24 §

- Maakunnan **on otettava** käyttöön asiakasseteli maakunnan tuotantovastuulle kuuluvissa muissa kuin suoran valinnan palveluissa:
 - **Kotisairaanhoido, kotihoito, asumispalvelut ja lääkinällisen kuntoutuksen** vastaanottopalvelut
- Maakunnan liikelaitos määrittelee asiakassetelillä hankittavien palvelujen sisällön ja laajuuden
- Asiakassetelipalveluita tuottavat jonkun maakunnan hyväksymät yksityiset palveluntuottajat
- Maakunnan **on otettava** asiakasseteli käyttöön myös, jos asiakas ei pääse maakunnan liikelaitoksen erikoissairaanhoidon palveluihin hoitotakuun mukaisesti
- Maakunta **voi ottaa** asiakassetelin käyttöön **neuvolapalveluissa**, polikiinisesti tapahtuvissa kirurgisissa toimenpiteissä, kiireettömässä leikkaustoiminnassa, **sairaanhoidollisissa vastaanottokäynneissä**, **kiireettömässä hoidossa** ja lääketieteellisissä tutkimuksissa
- Maakunnan on tarjottava asiakasseteliä, jos edellytykset asiakassetelin antamiselle täyttyvät maakunnan liikelaitoksen tekemän palvelutarpeen arvioinnin perusteella
- Asiakas maksaa sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain mukaisen asiakasmaksun

AVOSAIRAANHOITOKÄYNNIT LÄÄKÄRIN JA SAIRAANHOITAJAN VASTAANOTOILLA PERUSTERVEYDENHUOLLOSSA 2013-2016

Lähde: Avohilmo.

SAIRAAHOITAJAN LÄÄKKEENMÄÄRÄÄMISOIKEUS 15 MAASSA

Lääkkeenmääräämisoikeus tietyillä sairaanhoitajaryhmillä		Lääkkeenmääräämisoikeus kaikilla vaatimukset täyttävillä sairaanhoitajilla	
Laaja	Rajattu	Laaja	Rajattu
<ol style="list-style-type: none">1) Alankomaat (NS)2) Australia (NP)3) Kanada (NP)4) Uusi-Seelanti (NP)5) USA (NP, APRN)	<ol style="list-style-type: none">1) Alankomaat (Bachelor-taso, tietyt erikoisalajat)2) Australia (RN)3) Kypros (Master-taso, APN)4) Puola (Master- ja Bachelor tasot)5) Ranska (toimeenpano, medical auxiliaries)	<ol style="list-style-type: none">1) Irlanti (Registered Nurse Prescribers)2) UK (Independent Prescribers):<ul style="list-style-type: none">▪ Enlanti▪ Pohjois-Irlanti▪ Skotlanti▪ Wales	<ol style="list-style-type: none">1) Espanja (toimeenpano)2) Kanada (laajenemassa kaikille vaatimukset täyttävälle RN:lle)3) Ruotsi4) Suomi5) Tanska6) UK (Supplementary Prescribers)7) Uusi-Seelanti8) Viro (toimeenpano)

Lähde: Maier, Aiken, Busse. OECD Health Working Papers, No. 98, 2017.

LUONNOS SÄÄDÖSMUUTOSEHDOTUKSEKSI

Terveydenhuollon ammattihenkilöistä annettu laki (559/1995)

Rajattu lääkkeenmäärääminen, 23 b §

- *Kunnan tai kuntayhtymän järjestämisvastuulle kuuluvissa terveydenhuollon avohoidon palveluissa työskentelevällä sairaanhoitajalla, jolla on riittävä käytännön kokemus ja joka on suorittanut valtioneuvoston asetuksella säädettävän lisäkoulutuksen, on rajattu oikeus määrätä apteekista hoidossa käytettäviä lääkkeitä hoitamalleen potilaalle.*
- *Oikeus koskee myös sopimuksen perusteella hankittavia terveydenhuollon avohoidon palveluja. Sairaanhoitaja saa määrätä lääkettä silloin, kun kyseessä on potilaan ennalta ehkäisevä hoito, lääkärin määräämän lääkehoidon jatkaminen tai sairaanhoitajan toteamaan hoidon tarpeeseen perustuva lääkehoito (rajattu lääkkeenmäärääminen).*
- *Rajatun lääkkeenmääräämisen edellytyksenä on kirjallinen määräys, jossa todetaan ne lääkkeet, joita sairaanhoitaja saa määrätä, ja mahdolliset lääkkeiden määräämiseen liittyvät rajoitukset. Kirjallisen määräyksen antaa vastaava lääkäri siinä terveydenhuollon toimintayksikössä, johon sairaanhoitaja on palvelussuhteessa.*

LUONNOS SÄÄDÖSMUUTOSEHDOTUKSEKSI

STM:n asetus lääkkeen määräämisestä (1088/2010)

Rajattu lääkkeenmäärääminen, 5 §

- Sairaanhoidaja, terveydenhoitaja ja kätilö määräävät lääkettä vaikuttavan aineen, vahvuuden ja lääkemuodon perusteella taikka *lääkevalmisteen kauppanimellä myyntiluvallisena pakkauksena* liitteessä 1 lueteltuihin tautitiloihin. *Sairaanhoidaja, terveydenhoitaja ja kätilö eivät saa määrätä erityislupavalmisteita.*

Lääkkeen määrääminen, 10 §

- *Sen estämättä, mitä 4 momentissa säädetään, sairaanhoidaja, terveydenhoitaja ja kätilö saa määrätä lääkettä *naisen äkillisen komplisoitumattoman virtsatietulehduksen hoitoon puhelinhaastattelun perusteella.**

LUONNOS SÄÄDÖSMUUTOSEHDOTUKSIKSI STM:n asetus, liite 1: aloitettavat lääkkeet

Lisäysehdotus	Tautitila	Rajaus
<i>Antibiootit</i>		
Atsitromysiini	klamydia	*
Nitrofurantoiini	äkillinen, komplisoitumaton alempien virtsateiden tulehdus muuten terveellä naisella	18-65 vuotiaille, ei miehille, ei raskaana oleville
<i>Allergialääkkeet</i>		
Setiritsiini Levosetiritsiini Loratadiini Akrivastiini Ebastiini Feksofenadiini Desloratadiini Bilastiini	lääkärin aiemmin diagnosoima allerginen nuha	*
<i>Nenän tukkoisuutta lievittävät paikallishoitovalmisteet</i>		
Dinatriumkromoglykaatti Levokabastiini Atselastiini	lääkärin aiemmin diagnosoima allerginen nuha	*
<i>Rokotteet</i>		
Puutiaisivotulehdus-rokote	tartuntataudin ehkäisy	*

Poistettavaksi ehdotettu rokote: vesirokko-rokote. * ei alle 12-vuotiaille lapsille

LUONNOS SÄÄDÖSMUUTOSEHDOTUKSIKSI

STM:n asetus, liite 1: jatkettavat lääkkeet lääkärin diagnoosin ja hoitosuunnitelman mukaisesti

Lisäysehdotus	Tautitila	Rajaus
<i>Sydän- ja verisuonisairauksien lääkkeet</i>		
Dihydropyridiinijohdokset	primaarinen verenpainetauti	*
ACE:n estäjät, yhdistelmävalmisteet	primaarinen verenpainetauti	*
Angiotensiini II -reseptorin salpaajat Angiotensiini II -reseptorin salpaajat ja diureetit Angiotensiini II -reseptorin salpaajat ja kalsiumkanavan salpaajat	primaarinen verenpainetauti	*
Glyceryylitrinitraatti Isosorbididinitraatti Isosorbidimononitraatti	angina pectoris -rintakipu	*
Asetyyლისისყილი	antitromboottinen hoito	*
<i>Diabeteslääkkeet</i>		
DPP4-estäjät (gliptiinit)	tyypin 2 diabetes	*
Metformiini ja sulfonyyliureat Metformiini ja sitagliptiini Metformiini ja vildagliptiini Metformiini ja saksagliptiini Metformiini ja linagliptiini Metformiini ja alogliptiini Metformiini ja gemigliptiini Metformiini ja evogliptiini	tyypin 2 diabetes	*

* ei alle 12-vuotiaille lapsille

LUONNOS SÄÄDÖSMUUTOSEHDOTUKSIKSI

STM:n asetus, liite 1: jatkettavat lääkkeet lääkärin diagnoosin ja hoitosuunnitelman mukaisesti

Lisäysehdotus	Tautitila	Rajaus
<i>Allergialääkkeet</i>		
Setiritsiini Levosetiritsiini Loratadiini Akrivastiini Ebastiini Feksofenadiini Desloratadiini Bilastiini	aiemmin diagnosoitu allerginen nuha	*
Kortikosteroidit, yhdistelmävalmisteet	aiemmin diagnosoitu allerginen nuha	Ei alle 16vuotiaalle.
Adrenaliini-kynä	anafylaktisen reaktion ensihoito	*
<i>Kipulääkkeet</i>		
Ibuprofeeni (alle 800 mg) Parasetamoli Naprokseeni	lääkärin arvioima pitkäaikainen kipu	*

* ei alle 12-vuotiaille lapsille

LUONNOS SÄÄDÖSMUUTOSEHDOTUKSIKSI

STM:n asetus, liite 1: jatkettavat lääkkeet lääkärin diagnoosin ja hoitosuunnitelman mukaisesti

Ehdotus täsmentää ja laajentaa ATC-luokkia, lisätä lääkkeitä	Ehdotus <u>lisätä tautitiloja</u>	Rajaus
<i>Sydän- ja verisuonisairauksien lääkkeet</i>		
C07: täsmennys Epäselektiiviset beetasalpaajat Selektiiviset beetasalpaajat Alfa- ja beetareseptoreita salpaavat lääkeaineet Beetasalpaajat ja tiatsidit Beetasalpaajat ja kalsiumkanavan salpaajat	primaarinen verenpainetauti, <u>sepelvaltimotauti</u>	*
Varfariini (Sisältyy liitteeseen.)	krooninen eteisvärinä, <u>pysyvä antikoagulaatio-hoito</u>	ei tekoläppäpotilaalle, *
<i>Hengityselinten sairauksien lääkkeet:</i>		
R03BA: laajennus Glukokortikoidit R03AC: laajennus Selektiiviset beeta-2 reseptoriagonistit	astma astma, <u>COPD</u>	Ei alle 16vuotiaalle. *
Lisäykset: Salmeteroli ja flutikasoni Formoteroli ja budesonidi Formoteroli ja beklometasoni	astma, <u>COPD</u>	*

* ei alle 12-vuotiaille lapsille

LUONNOS SÄÄDÖSMUUTOSEHDOTUKSIKSI

STM:n asetus, liite 1: Tautitilat ja rajaukset

Lääke	Lisäsehdotus: <u>tautitila</u>	Lisäsehdotus: <u>rajaus</u>
<i>Antibiootit</i>		
Pivmesillinaamihydrokloridi (Sisältyy liitteeseen.)	äkillinen, komplisoitumaton alempien virtsateiden tulehdus muuten terveellä naisella	<u>18-65 vuotiaalle</u> , ei miehille, ei raskaana oleville
Trimetopriimi (Sisältyy liitteeseen.)	äkillinen, komplisoitumaton alempien virtsateiden tulehdus muuten terveellä naisella	<u>18-65 vuotiaalle</u> , ei miehille, ei raskaana oleville
Kefaleksiini (Sisältyy liitteeseen.)	nieluviljelyllä tai StrA-pikatestillä varmennetun nielutulehduksen hoito, kun potilaalla on penisilliiniallergia, <u>rintatulehdus imettävällä</u>	*
<i>Paikallishoitovalmisteet</i>		
Kloramfenikoli (Sisältyy liitteeseen.)	märkäinen silmän sidekalvon tulehdus, <u>näärännäppy/luomirakkula</u>	*

* ei alle 12-vuotiaille lapsille

LUONNOS SÄÄDÖSMUUTOSEHDOTUKSEKSI

VN:n asetus lääkkeen määräämisen edellyttämästä koulutuksesta (1089/2010)

Koulutuksen sisältö, 4 §

- *Opiskelija saa lääkkeenmääräämiskoulutusta suorittaessaan korkeakoulun päätöksen mukaisesti lukea hyväkseen muussa kotimaisessa tai ulkomaisessa korkeakoulussa taikka muussa oppilaitoksessa suorittamiaan opintoja sekä korvata lääkkeenmääräämiskoulutukseen kuuluvia opintoja muilla samantasoisilla opinnoilla*

Kelpoisuus koulutukseen, 6 §

- Koulutukseen otettavalla tulee olla **vähintään kolmen vuoden työkokemus** sillä tehtävälueella, jolla hän tulee lääkettä määräämään.

Todistus, 7 §

- Todistukseen merkitään tieto ...4 §:n 3 momentissa tarkoitetuista hyväksiluetuista ja korvatuista opinnoista...

Lähde: Johtamisella vaikuttavuutta ja vetovoimaa hoitotyöhön. STM:n julkaisuja 2009:18.

Hoitotyön osaamisen vaikuttava käyttö
uusissa sote-palveluissa edellyttää
aktiivista osallistumista tehtäväkuvien mallintamiseen
sekä TKI-toiminnan ja osaamisen johtamisen
käytäntöjen ja rakenteiden
monialaiseen kehittämiseen
yhteistyöalueilla, maakunnissa ja
palveluja tuottavissa toimintayksiköissä.